

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria :
pe un an 20 cor. pe 1/2
pe 10 cor.; pe 1/4 de an
1 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Pentru România și
străinătate pe an :
40 franci.

Manuscrisurile nu se napotăzesc

ADMINISTRAȚIA :
Arad, Deák Ferencz-u. nr 20

INSERȚIUNILE :

de un șir garmend: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefracate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

DELA ALIAȚII NOSTRI SLOVACI.

— Corespondență particulară. —

T. St. Martin, 31 Oct.

Luptele electorale s'au sfârșit și Slovaci pot să judece acum clar rezultatul. Intre conducătorii noștri nici nu există de cât o singură părere cu privire la activitate: că efectul luptei electorale este nu se poate mai binefacător asupra dezvoltării sentimentului și ideii naționale! Am ajuns doar la un record pe care nu l'am avut nici odată în trecut. Pe baza programului național slovac nu s'a putut adică alege nici-odată un singur deputat. A fost vreme (intre 1861—65) când au candidat 22 naționaliști slovaci, dar în urma cunoștințelor manevre, guvernul l-a trântit fără milă pe toți, deși între acei bărbați unii aveau situații înalte chiar în cler, atât catolici, cât și luterani; au fost apoi între ei scriitori de valoare, avocați vestiți.

Care fusese principala cauză a căderii lor? Singură împregiurarea, că poporul slovac nu avea școală politică națională bine determinată, ori mai bine: nu avea însușiri pentru politica practică. Nu avea cristalizată încă ideea națională, nu știa să facă osebire între cel care vorbește și între cel ce simte slovacăște. Se înțelege, că în asemenea stare fiind, a căzut ușor în mrejele agenților stăpânirii dușmănoase și dreptul electoral era o floaie ear alegătorii o simplă mașină.

A urmat apoi pasivitatea nenorocită. Toată munca națională s'a devalvat la un strigăt în pustiu a conducătorilor. Poporul în lungul și latul țării lua parte la alegeri și numai unele persoane, ca rari excepțiuni, s'au abținut dela luptele electorale. Resultatul a fost că am lăsat popo-

rul pradă uneltirilor diferitelor partide maghiare dușmănoase nouă. Ra-chiul, banii și cortezările detestabile ale puterii de stat au îdămpit sentimentul firesc pentru limba și naționalitatea noastră. Și dacă acesta nu s'a nimit cu desevărire, avem s-o mulțumim în primul rând ziarelor noastre cu tendințe populare și puținii, dar braveți și idealistei noastre inteligențe de pe sate. Este adevărat, că în multe părți luptele electorale s'au dat pe principiul „jus fortioris”; nu este mai puțin adevărat însă, că numai lupta, și cu atât mai mult lupta fără cruțare, întărește pe bărbați, mărește voința și-l face pe om persistent și gata spre jertfă. Ear noi avem nevoie de bărbați tari, pentru-că suntem puținii; trebuie deci negreșit să suplînim cu ceva lipsa numerică! Ceea-ce nu se poate ajunge decât prin curățenia tendințelor noastre și moralitatea idealului nostru. Numai acestea ne pun în poziție ca să ne jertfim cu plăcere și să cerem tuturor ca de fapt să aducă jertfă.

Ear lucrul acesta l'am ajuns prin acțiunea electorală, ceea-ce e mult mai important de cât alegerea celor 4 deputați naționaliști.

Slovenčina, — Slovacime, — limba slovacă, interes slovac, — eată care a fost în sufletul poporului puterea care ne-a legat unii de alții. Sub magicul efect al acestora, ne-am renăscut ca de sub cenușă, ca pasărea Phoenix, în cele mai largi cercuri sentimentul național al poporului a izbucnit cu o putere elementară. Ideea națională și-a spart un drum larg în masele poporului, care a devenit conștiu. Eată rezultatul îmbucurător al muncii din trecut și cheazășia viitorului!

Menținerea pasivității la noi este peste putință. Pentru-că ne lipsește acea organizare temeinică și puternică prin care să putem determina ca

cercurile electorale slovace să nu trimită deputați în Dietă, ca astfel o parte a țării să nu fie reprezentată în parlament. Și lucrul acesta, dată fiind situația actuală, este imposibil și de închipuit. Pasivitatea produce letargie, micșorează încrederea, duce la renunțare.

Să luăm acum la rând cercurile unde naționaliștii slovaci au invins.

În L. Szt Miklós a fost ales Ruziak Iano, avocat vestit, popular, ca puțin alții a invins aproape cu majoritate de 1000 voturi pe candidatul guvernamental; e membru în congregație, singurul Slovac care a putut să părăsască în vre-o congregație comitatensă. Poporul l'a ales numai din însoși țire și când s'a proclamat rezultatul, s'a cântat imnul bisericesc de mulțumire „Lăudăm pe Domnul” („Nuz Bohu Děkojme).

La Verbo, în comitatul Nitrei, s'a ales Vlaschek Iano, avocat, popular în cerc dar care până acum n'a jucat încă rol mai însemnat.

În Senitz s'a ales Veselovsky Francisc, avocat din N.-Szombat. El este singurul „panslav” cârturar în N.-Szombat (Tanava).

Sub Bácsffy căzuse, deși de fapt majoritatea ei a avut-o; candidase ca poporul. E vorbitor popular eminent, bogat, independent, care nici-odată nu s'a dezis pe sine în nimic. E de remarcă, că deși există frecări confesionale, acestea la alegeri au dispărut și au votat cu el și toți Slovacii lutherani. Țăranii de pe sate nici banii de cărușie nu i-au primit și după ce s'a sfârșit alegerea, au ținut slujbă bisericăscă de mulțumire.

Maș caracteristică este însă alegerea lui Kollár Martin în „Roma catolică”, în Nagy Szombat. Kollár este preot în mica comună Nadas. Preot cult și foarte bun scriitor; redactează organul catolic „Katólické Noviny”. A scris apoi o mulțime de opuri bisericăști și populare, foarte răspândite. A candidat în contra voinții partidului popular catolic și au lucrat în

contra lui cel 40 preoți catolici din comunele ce aparțin cercului, și el totuși a reușit cu o majoritate de 443 voturi, deși în afară de el și Veselovsky, în cercul întreg n'a fost nimeni care să fi vorbit în favorul lui, afară doar de măiestri și țărani. Desigur, el va fi cel mai distins vorbitor al nostru în Dietă.

Bine s'au petrecut lucrurile și în celelalte cercuri. Astfel la Szucsány (Turocz) Mudrony a căzut numai cu 61 voturi, voturile Ovceilor și ale funcționarilor dela căile ferate. Țăranii toți au votat cu el. Dacă lista electorală ar fi fost făcută mai cu dreptate, desigur învingeam și aici. Mudrony a avut 681 voturi, barocul Révay 692.

La Stubbnya comunele slovace au votat toate cu Pauliny Tóth Zsiga și ceea-ce e curios: „nemeșii” Pauliny n'a primit nici un vot dela „nemeșii” din cerc, cu Mudrony votaseră a 70. însă cercul acesta 1/3 din locuitori sunt Nemeși, lucrători săraci, și totuși ei au mai multe voturi de cât comunele cu proprietari bogați slovaci. Se înțelege, Nemeșii au votat cu renegatul lăsat, care a avut astfel 763 voturi față de 471 ale lui Pauliny.

În Arva Pawko Vladimir a avut 745 voturi. Comunele lutherane toate, dinre cele catolice două au votat cu el. Dacă se decidea mai repede și nu găsea pe catolici angajați deja, ieșea cu siguranță. În cerc sunt de altfel 5000 voturi și el n'a cheltuit de cât 60 fl. pentru trăsuri. Alegerea a fost curată de altfel, fără presiuni oficiale.

În comitatul Zolyom, la Szilács a candidat Turcs Ivan.

S'a pus însă îndată în mișcare întreg aparatul guvernamental. Cum: cercul lui Grünwald să-l lase pradă „panslavilor”? Presa capitaliei țipa de groază că cetatea lui Grünwald e în primejdie. Bogătanul Radvanszky s'a speriat, și a vîrît însă mâna în buzunarul cu bani, și a aruncat cu droaie de agenți asupra satelor, Ovceii se rupeau și ei de zel; ear cât despre administrație, a comis cele mai nerușinate calcări de

IN PEKING.

De

Pierre Loti. *)

... Vineri 26 Octomvrie. Soarele fierbinte mai abundă în revărsarea de căldură. Printre bătrânii codri copleșiți de praf e foarte avevoles de a da peste umbră. Să ne întorcem îngrabă la Rotundă, în palatul meu, căci abea îmi mai rămân vre-o două cesalețe mai domoale în dogoreală: ca să pot să lucrez nițel în chioscul cu table de sticlă. Pe dată se lasă noaptea cu frigul.

Liniștea sonoră a piațetei acesteia, împrejmuite de turnuri cu deschisături pentru gură de foc, cât farmec îmi toarnă în suflet! Ce lucru măestrit este acest port, și ce minunat e totul de jur împrejur, tot ce vîd, întreg ținutul. Măestrit, dar

*) Literatură franceză, celebrul stilist, Pierre Loti avea adevăratul nume Iuliu Vian, căpitan de corvetă în marina franceză, a luat parte la expediția din China. Vizitând Pekingul, a trimis ziarului Figaro din Paris o serie de note și impresii, dintre care una și noi aci cea din urmă publicațiune.

În zilele acestea a sosit tristă știre, că marele măestru al condolului, ar fi pe patul de moarte, îndepărtat de patria sa, în Ciufa.

încă ce coles, și încă de sute și sute de ani, — și mai ales ce loc secret, oprit, de când există și nici când până astăzi, ochii europeni nu l-a văzut.

Atât e de chinezesc aici totul, suntem așa zicând în inima chiar a țării galbene, în China cea mai ascunsă, în China cea mai chinezăscă. Loc plăcut, în grădinile atârinate s'au prins reveriile ultra-chineze ale acelei neîmpăcate împărătese, care, poate a visat, că precum odinioară, în vremile adinei, și acum va închide porțile țării sale dinaintea celorlalte părți ale lumii, — și care astăzi vede cum se prăbușește împărăția-i, mâncată de carii, ca și milioane și milioane de biserică și milioane și milioane de săi sculptați în lemn aurit...

Ceasul feerie, eată ora, când colosul de glob roșu, soarele serilor de toamnă din China, înainte de a apune, își aruncă razele peste vîrfurile orașului Violet. La acest ceas de obicei ies din chiosc, să vîd, să mai vîd odată acest fenomen fără seamăn în lume.

Făcând o comparație, ce spectacol barbar, urit, ne prezintă orașele noastre europene, privite în perspectivă eteriană: o grămadă de case cu vîrfuri lipsite de formă, acoperișe murdare, îngrămădite cu tînăce

urite, cu coșuri de tînăce, — și ca să fie și mai urite, legate în toate părțile cu mrege negre, airmele telegrafice! În China, unde, natural, nu există preocupăție pentru pavagiu, canalizări, în schimb, ce e puțin mai ridicat — în împărăția spiritelor bune, neobosit în sbor — e fără greș. Și în această uriașă reședință a împărățiilor, unde astăzi totul e părăsit, gol și mort, mie, numai mie îmi strălucește în această clipă de apus al zilei podoaba bogată a vîrfurilor sculptoare.

Din vechime, dar tot lucesc în raza roșatică a soarelui, acele cupole galbene de faianță, așezate cu un gust neatins de noi. În fiecare colț de vîrf aripi mari sunt podoabe, ear jos șiruri de monstri, prin veacuri rămase în sfântă și neschimbată atitudine.

Lucesc galbene cupole de faianță. Multe, multe, departe-departee, în depărtarea azurie a cerului, unde flutură vechnicul praf, — par'e ar fi din aur întreg orașul. Apoi cărăși un oraș, ca de aramă, care cu soarele deodată tot mai adinc și mai adinc se cufundă.

Întâi profundă liniște, apoi când toate dispar, când corbi se așază, din toate părțile s'aud cărăituri și cât-ce soarele a apus, vine frigul peste podoaba de strălucire a

glazurei de coperire și se așază, ca sudorile de moarte.

Astăzi, ca și alaltăieri, părăsind palatul Rotundei, nici nu ne oprim în fața palatului Nordic al nostru, — mergem la Favier, la episcopul.

Ne primește în odaia albă, unde lăzile-i mari și geamaantanele îi sunt gata de drum. Episcopul pleacă mâne dimineșă în Europa, pe care n'a mai văzut-o de 12 ani. Întâi merge la Roma, la papa, și de-acolo în Franța, ca să facă de bani pentru ajutorarea instituțiilor sale creștinești. Munca pe care a făcut-o vreme de 40 ani, s'a nimit; din credincioșii săi creștini au fost omorâți 15 000; bisericile, capelele, spitalele, școalele, sunt ruine, distruse până la pământ, — pînă și morminții au fost răscoliți. Tot una-i, va începe din nou, nimic nu-l descurăgiază.

Și când ne conduce, plecăm — în grădina lui se îmbăuzesc zorile, — nu sunt în stare să-l admir energia. Arată spre biserică, — singura, din care a mai rămas ceva, spart de bombe și crucea ruptă:

— Câte biserică au pustiit, tot atâtea voi rezidi; și încă mai mari, mai înalte. Vreau ca, decăteori ura și mincia se va

egii. Majoritatea lui Turzo (800 voturi) a ajuns astfel minoritate.

În comitatul acesta grasează de altfel mania maghiarilor ca nicăiri în altă parte, și totuși se face pentru a-l lua caracterul slovac. Adevărul e, că s'a și ajuns la rezultat, că trebuie să umbli 20 sate până să întâlnești un Slovac cărturar. În tot comitatul avem aici 6 advocați (8 tineri de tot) și 6-7 preoți. Aceștia au lucrat însă cu un zec neșpus. Preotul catolic din Szelcse, bătrân de 80 ani, a venit la alegere cu toți alegătorii și a votat pentru Turzó. Au făcut cale de o zi cu trăsura. Întreaga înșufățire s'a deșteptat mai ales printr-o broșură adresată poporului. Ceea-ce este îmbucurător, e că șeranii în toți cu noi, și dacă ar da Dumnezeu ca dintre inteligenți numai 10% ori cel puțin 7% ar rămâne slovaci altfel am sta. Răscântii sunt însă pe aici numai cei buni, regula generală sunt — renegații!

La Vág Ujhely a candidat Dr. Markovici Rudolf. A avut numai 800 voturi. Aici e adică un adevărat Ierusalim, nu poți încă răsbii contra Ovreilor. Ear între catolici s'a corțșit contra lui Marcovici cu tot felul de minciuni și calomnii, între altele că vreau să dărime bisericile și să conșșite averile bisericășșii.

Scurt, eată ce ne învață rezultatul alegerilor: cine vrea să trăiască, acela trebuie să mișște, să lupte. Unde am putut, nici n'am stat locului. Unde greutățile au fost prea mari, n'am avut încotro!

E trist că în Trencsén (9 cercuri) nicăiri n'am putut candida. Invasia ovreiască a creat acolo o situație de plâns. Așa au și învins în toate locurile guvernamentaliu, adevărat că în trei locuri numai cu majoritate de 28, 42 și 61 față de populari. Tot așa și în Sepes, Sáros și Zemplén n'am candidat și o să treacă mult până ce-l vom deștepta și pe Slovacii d'acolo.

( ) bucurie și speranță ne încălzește de altfel inimile. Dacă ne vom organiza adică și mai bine, o să reușim cu vremea să emancipăm în toate părțile poporul de sub influența morală și materială a Ovreimei. Vom pute intra atunci în luptă și cu mai multe șanse de izbândă.

Dr. L. M.

Imposit progresiv. Șșirea dată de unele ziare că ministerul finanțelor ar fi abandonat ideea reformei impositului în sens progresiv, se desminte de zășșirele apropiate de guvern. „Budapesti Hirlap" spune că impositul progresiv e în programul guvernului și, în expozitul său, ministrul de finanțe va raporta asupra rezultatului muncii depuse în acest scop și în aceasta direcție.

Naționalișșii în dietă.

Din sorginte competentă primim următoarele cu privire la deputații naționalișști din dietă:

Naționalișștii din Dietă s'au raliat nu numai ei între dînșșii, dar' caută să câșștige și bunăvoința altor colegi cari desii maghiari, dar' se arată dispuși a lua în considerație cererile legale ale naționalișștilor.

Așștel, între alșșii, deputații Kristóffy József (Nádlaç) și Mihailovits (Kulpin) li-a arătat toată bunăvoința în chestii ce privesc aplicarea dreaptă a legii de naționalități. De asemenea popularii Dr. Kubina și Dr. Csernath le-au făgădui concursul în ori-ce chestie ce se poate sprigini pe legea de naționalități.

Cât privește șștirile cōportate de zășșirele din Budapesta că primatele Vaszary nu vrea să-i dea parochie lui Kollar, adevărul e că el are parochie; primatele i-a impus însă ca să rămână în oșșard de ori-ce partid. Tre-cutul acestui preot slovac este însă o garanție că și în afară de partid el va lucra pentru cauza dreaptă a poporului său și în general, va fi un combatant energic pentru respectarea legii de naționalități.

DIN DIETA.

Șședința dela 31 Octomvrie.

Preșședintele de virstă anunță că 20 de mandate au fost protestate. Până să fie cercetate de comisiune protestele, deputații respectivi își exercită dreptul de mandatari în mod provisor.

După aceasta se procedează la alegerea preșșidentului dietei. Proclamându-se rezultatul votului, alesul conte Apponyi Albert e viu aclamat. Vice-preșșidenți sunt aleși Talián Béla și Dániel Gábor; notari: Dedovics György, contele Eszterházy Kálmán,

Illyés Bálint, Lázár Arpád, Molnar Antal și Nyegre László. Custode: Csávossy Béla.

Între aplause prelungite Apponyi ocupă locul preșșidial.

Mulțumește pentru alegere, pentru această distincție și promite de a-și pune toate puterile, cu o conșștientă voință pentru postul său. În constituțiunea strămoșșească vede cea mai puternică garanție a libertății politice, a guvernamentului național și a independenței de drept public. Prin parlament se dovedește independența puterii regale maghiare specifice. De-aici importanța parlamentului Ungariei, care trebuie să fie dependent de popor, dar' independent din partea a ori-ce alt factor.

Gândul său es'e, de a-și îndeplini funcțiunea în așa fel, ca demnitătea camerei reprezentanțe a poporului să fie scutită, activitatea să-i crească, puterea să i-se mărească.

Amintește elogios pe antecesorul său, răposatul Szilágyi Dező.

Contează la spriginul tuturor membrilor parlamentului declarând că va susține validitatea independenței și libertății, alipindu-se cu o constantă pasiune de respectare a drepturilor, prerogativelor și prescripțiilor legale. Va fi străin de ori-ce influență sau părtinire în activitatea sa.

Programul său, ca president este: libertatea, căci libertatea e domnia forței morale.

Terminând cere concursul tuturor membrilor parlamentului, cu cari, fără deosebire de partid, se gășșește și a fost în tot decursul vieții sale parlamentare în legături prietenești foarte strinse.

Cel dintăiu act preșșidial noului preșședinte al dietei, este raportarea asupra deputaților aleși și a celor contestați. Apoi roagă pe deputații cari au fost aleși în câte două cercuri sau sunt în situație de incompatibilitate să-și presinte situația clarificată, după regulament, în curs de 8 zile.

După propunerea primului-ministru Széll se fixează ordinea zilei pentru proxima șședință, care va avea loc Lună. Principala chestie ce va ajunge în desbatere este a 2-a cerțire a mesagiul Tronului.

O SERBARE MILITARĂ ÎN ONOAREA SUVERANULUI ROMÂNIEI.

Berlin, 16 Octomvrie.

Eri s'au împlinit zece ani de când Impăratul Wilhelm a numit pe Regele Carol al României, șșeful primului regiment de artilerie de companie a gardei.

Cu acest prilej s'a dat un prânz la Cercul Ofșșierilor, la care au luat parte dl Al. Beldiman, ministrul României, împreună cu membrii Legățiunii; generalul Von Bock und Polack, comandantul corpului de gardă și ofșșierii români preșșenți la Berlin.

Regimentul a trimis Regele Carol un tablou, care reprezintă pe toți ofșșierii regimentului, călări, cu Impăratul Wilhelm în frunte.

Comandantul regimentului, Von Zimmermann, a adresat Regelui Carol la Sinaia o telegramă de felicitare.

Din Bucovina.

O decisiune vrednică a Consistoriului archiepiscopesc. Citim în „Deșteptarea" „Este cunoscută procedura teroristică contra acelor preoți români, cari din incidentul ultimelor alegeri generale pentru parlament, au avut bărbăția a intra în luptă pentru candidații partidului popular. Guvernul s'a abătut dela calea legală și cerut dela prefecturi să facă cercetări unilateral, fără conșșimțirea și participarea Consistoriului. În șședința de Jui a Consistoriului s'a deșșberat asupra unui din acestor casuri și s'a luat o decisiune vrednică. Guvernul intentase la timpul său contra preotului Ioan Popovici din Măzaneașști o cercetare electorală dând mandat prefectului „mögi het den Wortlaut festzustellen" Comisariu Gramatovici interogase în chestiune numai pe colonișștii germani din Măzaneașști și pe baza protocoalelor așa faurite cerut dela Consistor disciplinarea preotului. Consistorul a răspuns, că nu se mai poate amesteca în afacere, fiind că guvernul început unilateral cercetarea. Guvernul, nu șșamit cu răspunsul primit, a repetat cererea. În șședința de Jui Consistorul a decis din nou a da acelaș răspuns cu multă vază, că normele pentru cercetări disciplinare contra preoților pretind, că cercetările să se facă de guvern împreună cu Consistorul, ceea-ce în cazul de față nu a fost observat de guvern. Ne pare bine de atătdinea conform legii a Consistoriului".

ridica asupra noastră, de atâtea-ori să fie dusă cu un pas mai departe cauza creșștinătății în țșeara lor. Poate că vor dărma din nou bisericile mele, se poate... Dar vom începe din nou, din nou și atrelaocăr, le rezășdesc pe toate, și vom vedea cine cedază întâiu, ei sau eu?...

Cât de mare imi apăru, în credința și nobila-i îndărătnicie, — am înșșeles că China trebuie să țșină cont de acest apostol.

Sămbătă 27 Octomvrie. Am dorit să mai revăd odată, înaintea plecării mele de-aici, orașul violet, palatul Impărașșilor chinezeșșii, salele de tron; dar' nu pătrunzând acolo pe pitite, în chip șșoricesc, ci pe drumul sărbătoreșșc, prin porțile de veacuri încuiate.. În această linișște de zășș și între ruine, mă voiu încerca să dau cu închipuirea, cât de îmbătătoare trebuia să fie în vremile de atunci, premisa sosirei domnitorilor.

Nici o capitală a lumii noastre apăsate nu s'a format atât de unitar și atât de îndărșșneșș, — totul s'a pregătit cu chibzuiala, ca convoiul imperial să se prezente cum se poate mai bine și ca o prezentare a lui să facă o impresie cât se poate de

mult fascinantă. Aici centrul a tot este tronul orașului, s'a clăit regulat, par'car fi un desen geometric, par'că numai cu scopul de-a servi de împrejmuire tronului, să glorifice tronul, în care șșade fiul cerului, stăpânul a 400 milioane de suflete. Întreg orașul este o antișșambră a aceluși tron, drumurile imense șșacolo duc, ca în Teba sau în Babilon oare-când. Aici înțșelegem pentru-ce acei trimișși chinezi, cari în timpul înfloririi patriei lor au umblat pe la regii noșștri, n'au admirat prea-osebit poddoabele Louvrului sau Varsășillului nostru.

Poarta de Sud-a Pekingului, de unde pornea convoiul, zășșe drept în direcția osiei tronului groșșav odată. Drumul e de șșase km. Încărcat cu șșiruri de colonne și cu monșștri. Drumul de Sud duce prin turnurile de apărare ale orașului chinez, printre două altare uriașe, templul agriculturii și templul cerului. În dreapta și stănga, lungime de o jumătate de km. se înșșiruesc care cu dantele de aur, apoi urmează turnurile orașului tășșăresc, mai înalte și mai puternice decât cele de adina-ori. O poartă și mai uriașă cu donjon negru pe dinașș, șș'apoi înainte duce drumul, groșșav de drept, minunat, la o treia poartă, poarta de în-

nuri în culoare de sânge, poarta orașului împărașșesc.

Întărând în orașul împărașșesc, suntem departe încă de acel tron la care duce drumul drept, de tronul care domină totul, și cere oare când nu putē fi văzut. Dar' împrejurimile ne sunt indicii, că acolo-i, ne apropiem. De-aici începând sunt și mai mulți monșștri de marmură, mulțime de lei în forme colorate, de pe înalte temelii se ringesc spre noi; în dreapta și s'arza obeliscuri de marmură, monolișști, în vîrf cu cășște-un animal heraldic, mereu acelașș: cu urechi lungi, slab, ringind fioros, un fel de șșacal — par' iar lătra, ar uria, în direcțiunea unde e ceva extraordinar, minunat, tainic: tronul împărașșatului. Și multe, tot mai multe turnuri de apărare; crucișș stau în drum ziduri roșșii ca sângele, late de 30 metri cu coperișșe de os, strebătute de cășște trei porți, porți tot mai nelinișștitoare, mai șșunde, mai strimte, mai primejdioase. La baza zidurilor, peste șșanțurile de apărare, poduri albe de marmură, cășște trei și acelea, ca și porțile. Ear' drumul, de aici încolo, ca parchetul este pavat cu admirabile table late de marmură.

Șși apoi, înlăuntru, în orașul împărașșesc, acest drum, din care am parcurs deja

un km. de odată e gol, părășșit, e și grandios, lat, și duce mai departe, la ziduri lungi, regulate, sombre. Nu sunt șșcioare aurite, prăvălii mărunte, îmbulșșite de mulțime nu mai e, — la ultimul le de apărare poporul își pierde respirația, aici, e aproape tronul... Și aceasta șșingrătate, la urma urmelor, o pășșesc alți monșștri de marmură din vîrfurile obeliscurilor — centrul cel mai curat, cel mai șșrat, cuiubul fiului cerului, orașul violet palatal.

Pe turnurile sale de apărare, par'că s'ar urca sângele, vîrfurile acelușș ale turnurilor de apărare la colțari se șșucesc în țșepe vrășșmașșe. Porțile lor, sunt din cale afară mici, groșșav șșcun în raport cu înălțimea zidurilor, sunt prea adînci, înforșștoare, ca garile de tun. Cât de deprimător, cât de mult, ce cîndă ce străine sunt formele acoperișșelor, cât de fidel caracterizează spirital colorul galbin.

La loc de frunte se ocupă același număr, din urmă al „Dășteptării” de terorismul guvernului Bucovinei față cu România. Ceea-ce n'a scăpat censurei, așa că frontispiciul e împodobit cu un: „Confiscat”.
Ce mai perioadă de pactări!

Pentru dl deputat Bartha F.

Un om cu răsoane sănătoase nu va admite, că a fi deputat distal — fie și în Țeara-Ungurească — ar însemna atât, cât a te simți cineva și plane din susul masei și a teiești subscrierilor a comite anacronisme și a parada cu insinuări în loc de argumente. Mai la înțeles, dl Bartha e ca cel din poveste care ține capra de coarne, ori pentru că nu a avut conștiința de sine, ori pentru că n'a voit să știe de conștiință, a jurat pe coarnele ei că e șută. D-na cerea nume să-i *nominez persoanele*, dela cari am cules un mic mănunchiu din armele electorale ale kossuthiștilor. Acum una din două: dl deputat sau din adins face urechia surdă și nu vrea să înțeleagă, sau faptele nu-și cunoaște cercul; cazul prim e condamnat, al doilea cel puțin regretabil din momentul, în care toți cel-ce și-au pus încrederea în dl Bartha — înțeleg dintre alegătorii români din popor — numai așa au fost câștigați, cum am arătat.

Dl deputat însă pentru a fi consecvent cu sineși, chiar înainte de a vedea reflexiile mele la întâmpinare, previne cu insinuarea că am debutat cu „mineiuni inevaluabile”. Asta va să zică dl deputat o combate și a argumenta contrarul. Și când epitetul „inevaluabil” l-au pus la locul său, ce se vede de acolo că, adevăr grăind, am usturat, dl deputat recurge la ultimul argument, vrednic de manuator: nu-i convine calea obiectivă și declară a nu mai discuta cu niște inconștienți — în public. — Judece și în cine taie acest „argument”?

Când însă numai îl pun la răvaș acest argument, țin a mai adauge: să mă ferească Domnul de conștiința dlui deputat Bartha Ferencz dacă nu știe și nu o recunoaște cum a fost ales deputat al cercului Beiuș; ori dacă nu o știe, primească ce i se cuvine: felicitările ori condolențele mele la mandat.

Și dacă în public nu, nu cumva între patru ochi i-ar plăce dlui deputat a discuta? — Numai soborul se ferește de lumina zilei.

Pardon însă, dl deputat răspunde în „Egyetértés” — drept dovadă câtă încredere are în argumentele sale că-l vor scoate curat în fața alegătorilor săi, cari nici 15% nu știu de e „E-s” de mâncat ori de beut.

Dl deputat încheie cu nu vrea să mai discute; și mai bine făcea dacă tăcea dela început, decât să mă combată (!) așa de straniu; și să încheie și eu: n'am cu cine discuta. g.-l.

Noutăți

ARAD, 2 Noembrie n. 1901.

Telegramă de omagiu. Eată telegrama ce s'a trimis ieri dlui vicar V. Mangra: „Prea Cuvioșiei Sale Vasile Mangra, vicar Oradea-Mare. Colegii adunați la întrunirea de dinci spre zece ani a ieșirii din școală împreună cu oaspeții lor, cuprinși de sentimentul grațitudinii, roagă Pronia devină să Vă trăească la mulți ani fericiți.”

V. Petrovici V. Pantof. I. Jercan, I. Petrița, T. Oprean, Dr. Petran, T. Magier, G. Molnariu, G. Bragia, P. Pinteș, A. Suciș, I. Ștefănuț, C. Lazar, I. Sărac, A. Iancu, T. Bodea, I. Vancu, Mihulin archivar, I. Moldvan, Russu Șirianu, Roman Ciorogariu, Vasile Goldiș, Dr. Oncu Ioan, I. Pap, Sava Raicu, Alex. Munteanu al lui Vasile, Traian Vașian.

Himen. Domnul și d-na Simion Damian și dl și d-na George Vasu au onoare a vă face cunoscută cununia religioasă a copiilor lor Zoie Damian cu dl Dr. Octavian Vasu, care se va celebra Duminică în 3 Noembrie st. n. a. c. la orele 3^{1/2} p. m. în biserica S-tei Adormiri din cetatea Brașovului.

— Emilia Solomon și Mariu Elekas, își serbează eununia în 3 Noembrie n. la 3 ore p. m. în biserica gc. cat. din Spring.

— Dl Vasile Olariu din Făget officiant la judecătoria și-a încredințat pe amabila d-șoară Iuliana fiica preotului Nicolae Ghercea din Lighet.

Bietul rege s'erbesc! Deja căsătoria tânărului Rege a fost, atât pentru poporul s'erbesc cât și pentru cercurile politice Europene obiectul unei înmărmuriri generale. Veni apoi chestiunea nașterii reginei Draga ale cărei surprinse le cunosc cititorii în desajuns. Și nu mai departe decât zilele trecute s'a vorbit, apoi despre regularea succesiunii la tronul s'erbesc svonindu-se că locotenentul Lunjevitz, fratele reginei Draga ar fi desemnat ca urmaș al lui Alexandru I.

Că s'a renunțat la acesta proiect, din cauza relei impresii ce ar fi produs, sau din alte cauze, această știre nu s'a confirmat. Na e mai puțin adevărat că vre-o combinațiune de acest fel trebuie să fi existat.

Ei bine, acest presumpțiv moștenitor a provocat, zilele acestea, la Belgrad, un scandal nemaî pomenit. Locotenentul Lunjevitz jaca într-o cafenea biliard, numai în jletcă, ceea-ce a motivat o observațiune a unui maior. În loc de a-și cere scuze, fratele reginei Draga, s'a năpustit asupra maiorului și o bătaie ordinară a urmat. Bietul major a fost bătut de locotenent, atât de grav în cât i-s'a rupt două coaste. A comenta acest fapt este de prisos. De cât asemenea scandaluri ca și cele precedente nu sunt de sigur, de natură a face o viață fericită bietului rege ear poporul său nu le poate privi cu nepăsare și bucurie.

Procesul dramei din str. Uranus. Mercurul a venit în fața tribunalului din București procesul dramei din strada Uranus. Celdintăiu care ia cuvântul este avocatul părții civile dl Victor Fotescu.

D-na, analizând cu de-amănuntul toate peripectivile acestei crime spune că Lili Popazol, a fost siluită, și ca probe sunt vânățiile care s'au găsit pe corpul victimei. Mai departe, d sa spune cum-că Zane a fost genial rău al lui Gorăneanu, și că a putut s'î influențeze foarte mult de oare-ce era mult mai inteligent decât el.

Zane se contrazice la fiecare pas, la judecătorul de instrucție. Nelly Bosianu, este de sigur și mai culpabilă de cât Zane, de oare-ce cunoștea pe Lili Popazol, știa de ce moralitate se bucura tânărul fecioară. În calitatea sa de femeie cu experiență, de fostă pedagoagă la o școală ea nu trebuia să se preteze la asemenea fapte. (D. Fotescu citește din depoziția lui Nely Bosianu, făcută la instrucție).

Mai departe oratorul spune că nu este adevărat că Gorăneanu a ciupit, la grădina populară pe Lili, fapt invocat de inculpați pentru a judeca vânățile găsite pe corpul victimei.

Afară de acestea, zice dl apărător, cântecele obscene, au fost comandate de bărbați, ear nici de cum de femei.

Arată mai departe că dl judecător nu trebuie nici de cum să țină seamă de observațiunile psihologice ale cheimerului de la Căpitanul, căruia i-s'a părut cele două femei, niste femei de moravuri usoare.

Acușajii au fost achitați. Apărătorul a făcut apel contra sentinței.

Concertul Dșoarei Elena Cuntan anunțat prealabil în foaia noastră, va avé loc Mercurul la 6 Nov. st. n. a. c., în sala dela „Musikerethn”, cu

concursul cunoscutului virtuos în violină, al d-lui Franz Czerny.

Acompaniamentul la pian, a avut generositatea a-l primi și prevedea întreg distinsa artistă în pian d-na Minerva Dr. Brote. Programul este următorul: 1. G. Dima; a). Cântecul păstorului; b). Pe când soarele de vară; c). Sequidila; 2. H. Vieuxtemps: Grand Concerto Esdur p. Violine — Op. 10; 3. Al. Bruch: Arie aus Odysseus: Penelope ein Gewand wirkend; 4. Guido Papini: Aria di Tomaso Giordani: Caro mio ben; 5. a) Brahms: Mainacht; b) Schuman: Frühlingfahrt; c) Schubert: Gany-med; 6. a) Saint-Saëns: Le Cygne Extrait de Carnaval des Animaux; b) Wieniawsky: Romanze aus dem II. Violinconcert Op. 22. 7. Rossini: Aria di Tancredi: Oh patria. Biletele de intrare pentru acest concert se pot procura cu prețurile de: 3 cor.; 2 cor.; 1 cor. 40 fl.; și pentru locurile de stat cu 80 fl.; la librăria Seraphin. Str. Cisnădiei în Sibiu. Inceputul 7 ore seara.

Bibliografie.

Sub titlul „Drepturile proprietății literare și artistice în străindătate și în România” dl T. S. Djavara, fost ministru plenipotențiar al României, actual senator, a scos în broșură interesantul său studiu apărut întâiu în „Bulletin de l'Association litteraire et artistique internationale”. Broșura a apărut la Paris, librăria F. éres Belin.

— A apărut: Carnetul roșu, o interesantă novelă nihilistă tradusă din germană de Moșul. Tipografia Murășanul Brașov 1901. Prețul 60 filerți.

PARTEA LITERARĂ.

Ioan Gorun. Câteva versuri. București 1901. vol. 80 115 pag.

Dl Ion Gorun (Al. Hodoș) este unul dintre cei mai talentați reprezentanți ai poeziei noastre pesimiste. Având un fond mai pozitiv și mai bogat în idei clare de cât dl Vlașuța, în schimb însă o versificație mai simplă și mai pecabilă decât acesta, locul lui este printre poeții nostri de frunte.

Volumul lui, — întâiu și ultimul (câci sunt 5 ani de când Gorun nu mai scrie versuri!) — începe cu o traducere din Leopardi, ceea-ce probabil nu este numai o întâmplare. Autorul e destul de sincer să ne descopere el însuși pe măsuri din cari s'a inspirat. Mai ales în structura versurilor influența „cântecelelor” lui Heine e evidentă. Dar în nici una din poemile lui Gorun nu se poate constata o inspirație jigăitoare, un imprumut direct, o plagiat de idei și de situații, cum se găsește din belșug la alți scuturati de-al noștri. Și pe când pesimismul actualii noastre generațiuni literare, în frunte cu dl Vlașuța, scoboară din Eminescu și nu sunt decât imitatori lui mai mult sau mai puțin dibaci, Gorun și-a știut păstra independența și nu poate fi numit eminescian decât în marginile ideilor generale, cari sunt la baza estetice și filosofice pesimiste.

Reflexiv, ca toți scriitorii din școala amintită, cugătările lui îmbrățișează și caută a rezolva problemele favorite: durerea vieții, nestatornicia fericirii, amorul și renunțarea. Vieța de astăzi o satirizează, „tre-cutue speranțe” le depânge și de viitor se îndoiește. În concepția lui durerea începe „dă leagan”, de aci înainte e „noroi și ceaș”, „visuri sterpe de noroc”, ești un pr. leag „cu inima înleștată” și „numai mormântul nu te minte”...

Ca și Heine poetul nostru consideră pe tm drept un microcosm în macrocosm,

o lume pentru sine, din lanțul nesfârșit de vieți verigă, ear „lanțu-l etern, numai veriga pieră”. Și în fața acestui adevăr el exclamă îndurerat:

Dar de filosofie ta ce mi pasă!

Cu mine singur pieră lumea întregă...

Ideile acestea filosofice predominând, adevărat că avem înaintea noastră o lectură serioasă, citim versuri lipsite de sentimentalismul vag și copilăresc al plângătorilor de modă, dar în același timp nu mai găsim forma lirică, ușoară și dulce, care de obicei înăripează versurile de acest fel și le popularizează. Cele mai multe pare-că ar fi niște romanțe lugubre de vremuri apuse, pe cari ni le cântă un bătrân și cuminte chitarist. Fața încrunțată și privirile severe ale chitaristului, care se învârtă în jurul nostru, mai când își amintește de a sa „sfântă dragoste curată”:

Cum aș pute, cum aș putea
Să mi te smug din minte,
Din inimă să mi-te smulg
Să fim ca mai nainte.

Un nume tu să-mi fi
Și eu fie un nume,
Să nu se încrucișeze 'n vecl
A noastre că-i în lume.

N-norocire să nu poți
Să nări peste mine
Și eu, cu gândul liniștit,
Să pot să și vreau tot bine...

În volumul său de versuri însă Gorun ni-se mai prezintă și într'un al doilea ipostas, în acela de luptător. Chitaristul blejtin și îndurerat își sparge harfa și întonează un cântec viguros cu refrenul revoluționar: Trăiască sfânta ură! Trăiască războiul! Trăiască libertatea! Poetul ieșe din cercul lumii sale proprii și trece pe un teren mai larg cântând dragostea de neam și biruința:

Stejarul nalt și înverzit
Întinde crengile-l stufoase,
Desface brațele-l viljoase
În aer cald și liniștit.

Sun an!... era numai o ghiudă
Căzută 'n praf și în noroi
De glod mănjită și de ploii
Și totuși isbuti să prindă.

Ideile mântuitoare
Haf, tăvăliți-le 'n noroi!
Din glodul gămădit de vot
Vor crește mai triumfătoare.

E atâta putere în vre-o trei versuri de aceste pe cari Ion Gorun le-a adresat fraților săi din Transilvania, pe când ei duceau lupta înverșunată în numele un principii ideale, încât ne vine a crede, că firea originală a poetului e mai mult activă, pornită mai mult spre luptă, decât spre resignare și i-am fi fost poate mai recunoscători dacă ne ar fi dat mai mult din partea aceasta, mai mult îndemn la viață decât spre desuădejie.

Ori-cum însă, cele „câte-va versuri” au atâtea calități încât e cu neputință ca să nu se răspândească și să nu-i asigure autorului locul ce i-se cuvine în literatura noastră. Ion Gorun poate zice despre sine ca și unul dintre poeții săi predilecți: *Nennst man hinfort die besten Namen, so wird meiner auch genannt.*

(.C. L.)

CH.

ULTIME ȘTIRI.

Londra, 1 Noembrie. Nici o faie nu mai ascunde, ci publică amănunte triste despre înfrângerea lordului M-thun. Situția e eu atât mai îngrijitoare, cu cât Burii de sub comanda lui Delarey urmăresc trupete bătute engleze.

Editor Aurel Popovici Barciuanu.
Red. respons. Ioan Russu Șirianu.

1.000.000
KRONEN
ALS GRÖSSTER GEWINN IM GLÜCKLICHSTEN FALLE

VERZEICHNISS
aller 50.000 Gewinne
Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle
1.000.000 Kronen.
Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt.

Kronen	
1	Prämie mit 600000
1	Gew. à 400000
1	200000
2	100000
1	90000
1	80000
1	70000
2	60000
1	40000
5	30000
1	25000
7	20000
3	15000
31	10000
67	5000
8	3000
432	2000
763	1000
1238	500
90	300
81700	200
3900	170
4900	130
50	100
3900	80
2900	40
50,000	Gew. u. Pr. im Betrage 13.160,000

Noroc escelent la Török.
Foarte mulți pria noi s'au făcut fericiți.
Onorații cumpărători au câștigat la noi peste cinci și jumătate mil. coroane.
Cea mai cu noroc loterie în toată lumea e loteria noastră de clase reg. ung. privilegiată, care în curând se începe din nou. Din
100.000 losuri **50.000** cu **CĂȘTIGURI ÎN BANI** se vor trage la sorți, va să zică, după cospespectul alăturat al listei de tragere la sorți câștigă jumătate din totalitatea losurilor.
În timp de 5 luni se va sorta considerabila sumă de Treisprezece milioane 160 000 coroane. Întreaga întreprindere stă sub inspecția statului.
o optime (1/8) fl. — 75, sau 150 coroane.
un pătrar (1/4) „ 150, „ 3 — „
jumătate (1/2) „ 3 — „ 6 — „
un întreg (1) „ 6 — „ 12 — „
Losurile le trimitem cu rambursă sau în schimbul trimiterii banilor. Planul oficios se trimite gratis. Vă rugăm a trimite comanda imediat, dar cel mai târziu până la
5 Noembrie a. c. cu toată încrederea la noi
A. Török și soțul
casă de bancă
în **Budapesta,**
Cea mai mare prăvălie de losuri în detalii în patria noastră.
Secțiunile loteriei de clase a prăvăliei noastre principale:
1. Váci-kürtút 4.
2. Múzeum-kürtút 11.
3. Erzsébet-kürtút 54.

Bani ieftini pe amortisație:

Pe pământuri și case orășenești de închiriat, dela 15—20 ani, cu interese de 4%, 4 1/2% și 5% și cu amortisație corespunzătoare din capital.

Destabilare repede; la dorință anticiparea speselor de intabulare.

Deoarece principiul meu de întreprindere solidă și activitatea mea reușită în curgere de mai mulți ani în acest sm de afaceri au stabilit numele bun al firmei mele, — numai în interesul lor propriu lucrează toți P. T. proprietarii de pământ și de case, dacă la ridicarea împrumuturilor sau pentru schimbul celor vechi cu altele mai ieftine se adresează la mine cu toată încrederea, fiindcă numai prin mijlocirea mea pot ajunge în adevăr la împrumuturi avantajoase pe ipotecă.

SZÜCS F. VILMOS,

Institut de împrumuturi pe imobile și moșii,
ARAD, piaa Boros Béni Nr. 5.

La întrebări dau lămuriri numai trimițându-mi-se timbrele corespunzătoare postale.

453 17—

Scrisoarea pentru comanda se taie. Banca Török A. és Társa Budapest.

Vă rog a-mi trimite losuri originale de 1-a clasă de-ale loteriei de clasă împreună un planul oficios.

Suma de ..... coroane { Vă rog a o rambursa } ce nu convine
o trimite cu mandat postal
{ o alătur în nota de bancă (în timbre) } se șterge.

Adrasa corect

AVIS!

Ca cel mai bun izvor de procurat cuptoare, cuptoare de fert pentru bucatării, și peste tot ori-ce obiecte de fer — se recomandă firma

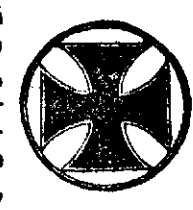
CZIEGELBRIER VICTOR
din Arad (în casa Neumann)

care firmă prin soliditatea sa, serviciul prompt și ireproșabil în curs de mulți ani, și prevăzută totdeauna cu cele mai bune și solide mărfuri — și-a câștigat cel mai bun renume, bucurându-se de buni părținitori,

633 7—

Cruce dublă electro-magnetică

vindecă și inviorază sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației sângelui, anemie, amețeli, tuiuri de ureche, bătaie de inimă, sgârșiri de inimă, asma, azul greu, sgârșiri de stomac, lipsa poftel de mâncare, răceală la mână și picioare, reuma podagră ischias, udului în pat, influinza, în somnia epilepsia circulația nerega-

lată a sângelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insusirea acestui aparat este că vindecă nu numai din timp în timp ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele aflătoare, eară pe de alta parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurărei că acest aparat vindecă boale vechi de 15 ani.

În cancelaria mea se află atestate încurse în toate părțile lumii cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca i-se retrimite banii.

Unde ori-ce încercare s'a constataș zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta” deoarece „Ciasul-Volta” atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.

Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă ludeosebi.

624 23—50

Prețul aparatului mare e fl. 3, sau Cor. 6. — folosibil la morburii cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e fl. 2, sau Cor. 4. — folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Albert Müller, Budapesta, V., str. Vadász 42. K. Colțul str. Kálmán.